

Çeviri için Sunuş / II. Sofistik Dönem
Philostratos, Bioi Sophistōn (Sofistlerin Yaşamı):
Klazomenailı Sofist Skopelianos

Presentation for Translation/ The Second Sophistic
Philostratus, Bioi Sophistōn (Lives of the Sophists):
Sophist Scopelianus of Clazomenae

Elif Akgün-Kaya*

Giriş

İS. I. yüzyılın ikinci yarısı ile İS. III. yüzyılın ilk yarısında Roma hâkimiyeti altındaki Anadolu topraklarında ortaya çıkan Klasik Dönem Yunan kültürünün, edebiyatının, felsefesinin tekrardan canlandırıldığı süreç II. Sofistik Dönem/II. Sofistler Dönemi olarak adlandırılmaktadır (Bowersock, 1969; Bowie, 1970, 3-1; Anderson, 1993; Akgün, 2013). Bu dönemde sofistler, hatipler ve kısmen filozoflar toplumsal hayatta ekonomik, siyasal ve kültürel açıdan önemli güç ve pozisyonlar elde etmişlerdir. Sofistler ve hatipler, hitabet yeteneklerinden hem de zenginliklerinden dolayı kentlerde, eyaletlerde ve Roma İmparatorluğunda önemli memuriyetler üstlenmişlerdir (Puech, 2002; Akgün Kaya, 2016b, s. 104-216).

İS. II.–III. yüzyıllar arasında yaşamış sofist Lucius Flavius Philostratos (İS. 170-250)¹, “βίοι σοφιστῶν (*Sofistlerin Yaşamı*)” adlı eserinde Klasik Dönem sofistleriyle (İÖ. V-IV. yy.) İS. I.-III. yüzyıldaki sofistleri birbi-

* Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Felsefe Bölümü, eakgun@mehmetakif.edu.tr. ORCID No: (00000002-6813-5900)

¹ Aynı aile mensubu üç Philostratos’tan bahsedilmektedir. *Sofistlerin Yaşamı* (βίοι σοφιστῶν) adlı eserin yazarı II. Philostratos’tur. Sofist Lucius Flavius Philostratos, ayrıca “Söylevcinin Egzersizleri/Pratikleri (Μελέται), Aşk Mektupları (Ἐπιστολαὶ ἐρωτικαί), Eikόνες (Resimler), Söylevler (Διαλέξεις), Tyanalı Apollonios’un Yaşamı (Ἀπολλωνίου βίος τοῦ Τυανέως), Kahraman (Ἡρωικός), Epigramlar (Ἐπιγράμματα) gibi eserlerin de yazarıdır. Lucius Flavius Philostratos’un yaşamı ve çalışmaları için bkz. Bowie & Elsner, 2009; Akgün Kaya, 2015.

rinden ayırır. Klasik Dönem sofistleri için “eski (ἡ ἀρχαία σοφιστική)” kavramını, sonrakiler için “yeni (ἡν οὐχὶ νέαν)” yerine özellikle “ikinci (δευτέραν)” kavramını kullanır. Bundan dolayı da İS. I. yüzyılın ikinci yarısı ile İS. III. yüzyılları arasındaki bu dönem II. Sofistik Dönem olarak anılmaktadır. Philostratos, bu iki dönemin sofistlerini ele aldıkları konular açısından da birbirinden ayırır. Ona göre eski sofistler, felsefi konuları dağınık bir şekilde ve boylu boyunca ele alıp cesaret, adalet, kahramanlar, tanrılar ve *kosmosun* (dünya/düzen) oluşumu üzerine tartışmalar yaparken, ikinci dönemdeki sofistler ise fakir, zengin, tiran, prens gibi tarihin belli ve özel konularını ele alır (Philostr. *VS.* 481.12-20). Leontinoslu Gorgias’ı “eski”, Atrometos’un oğlu Aiskhines’i “ikinci” sofistğin kurucusu olarak görür. Aiskhines’in öğrencilerinin sanatla ilgili argümanları takip ettiğini, Gorgias’ın takipçilerinin ise doksayla ilgili varsayımların peşinden gittiklerini söyler (Philostr. *VS.* 481.20-26).

Philostratos ele aldıkları konu açısından Klasik Dönem sofistlerinin filozof olarak görülmesi, eski sofist sanatın felsefi retorik olarak düşünülmesi gerektiğini söyler. Ona göre eski sofistler aslında düşüncede filozof olmalarına rağmen sofist olarak adlandırılmışlardır; oysaki filozoflarla aynı konular üzerinde konuşurlar. Ancak filozoflar soru metotlarıyla araştırmalarının küçük noktalarını kuvvetlendirirken ve küçük şeylerin felsefi araştırmalarını yaparken adım adım ilerlemelerine rağmen hala bilmediklerini iddia ederler. Eski sofistler ise bunları sanki biliyormuş gibi söyler ve söylevlerinin başlangıçlarını “Ben biliyorum.”, “Ben farkındayım.”, “Uzunca bir süre farklı şekillerde gözlemladim.”, “İnsan için hiçbir şey değişmez değildir.” gibi cümlelerle yaparlar. Philostratos, konuşmaya bu tür girişle başlanmasını söylevlerin mükemmelliğine ve gösterişine hem de varlığın apaçık kavrayışına yol açtığını belirtir. Ayrıca bu tarz bir başlangıç söylemlerin haysiyetini, yüksek bir benlik kavramını ve gerçekliğin kesin bir anlayışını ifade eder. Philostratos, filozofun yönteminin sayısız yıldızların yardımıyla gerçeği tahmin etmeye çalışan Hintliler, Khaldaioslar ve Mısırlıların kehanet sanatına; sofistin metodunu ise kâhinlerin bilicilik sanatına benzetir. Hatta Pythia Apollon tapınağı kâhininden bir sofistin söy-

lediği şeylere benzer cümleler duymanın mümkün olduğunu da dile getirir (Philostr. *V.S.* 481).

Philostratos, eski insanların konuşma yeteneklerinden dolayı sadece hatipler için değil aynı zamanda kendi düşüncelerini akıcı bir şekilde açıklayan filozoflar içinde sofist adını kullandıklarını söyler. Byzantionlu Leon (İÖ. 427-347), Knidoslu Eudokhos (İÖ. 408-352), Naukratisli Theomnestos (5.-4. yy.), Ephesoslu Dias (İÖ. 4. yy.), Mısırlı Philostratos (İÖ. 5.-4. yy.), Atinalı Karneades (İ. Ö. 213-129), Prusalı Dion (İ. S. 40-120) ve Favorinos (İ. S. 80-150) gibi kişilerin sofist değil aslında felsefe peşinde koşan filozoflar olarak adlandırılması gerektiğini dile getirir.

Philostratos βίοι σοφιστῶν (*Sofistlerin Yaşamı*) adlı çalışmada Leontinoslu Gorgias, Abderalı Protagoras, Elisli Hippias gibi Klasik Dönem'in bilinen sofistlerinden ve II. Sofistik Dönem'in ünlü sofistlerinden bahsetmektedir². Philostratos bu kişilerin özel hayatlarını, ekonomik, sosyal, toplumsal statülerini, eğitimlerini, öğrencilerini, üstlendikleri memuriyetlerini ve imparatorlarla ilişkilerini gözler önüne sermektedir. Bu şekilde dönemin edebiyatı, yazımı, kültürel ve politik yapısıyla ilgili bilgiler vererek II. Sofistik Dönemin sınırlarını ve özelliklerini belirlemektedir. Klazomenailı Skopelianos da Philostratos'un bahsettiği sofistlerden biridir. Yaklaşık İS. 40-115

² **I. Kitap:** Knidoslu Eudokhos, Byzantionlu Leon, Ephesoslu Dias, Atinalı Karneades, Mısırlı Philostratos, Naukratisli Theomnestos, Prusalı Dion, Favorinos, Leontinoslu Gorgias, Abderalı Protagoras, Elisli Hippias, Koslu Prodikos, Agrigentumlu Polos, Kalkhedonlu Thrasymakhos, Ramnoslu Antiphon, Atinalı Kritias, Sokrates ve Aiskhines, Smyrnalı Niketes, Assyriyalı Isaios, Klazomenailı Skopelianos, Miletoslu Dionysios, Ephesoslu Lollianos, Byzantionlu Markos, Laodikeialı Polemon, Atinalı Sekoundos. **II. Kitap:** Atinalı Herodes, Sofist Theodotos, Pergamonlu Aristokles, Kilikialı Antiokhos, Seleukeialı Aleksandros, Pergeli Varus, Tarsuslu Hermogenes, Kilikialı Philagros, Hadrianoi Aristeides, Phoinikeli Adrianos, Byzantionlu Khrestos, Naukratisli Polluks, Kaisareialı Pausanias, Ainoslu Athenodoros, Naukratisli Ptolemaios, Smyrnalı Euodianos, Perinthoslu Rufus, Androslu Onomarkhos, Naukratisli Apollonios, Atinalı Apollonios, Naukratisli Proklos, Thessalialı Phoiniks, Ephesoslu Damianos, Hierapolisli Antipatros (Antipater), Phokisli Hermokrates, Lykialı Herakleides, Thessalialı Hippodromos, Laodikeialı Varus, Nikomedeialı Kyrinos, Thessalialı Philiskos, Romalı Aelianus, Heliodoros, Ravennalı Aspasius. Philostratos dışında Eski Yunanca yazıtlar aracılığıyla tespit edilen sofist ve retorlar mevcuttur. Philostratos bu kişilerin çoğundan eserinde bahsetmemektedir. Krş. Puech, 2002; Akgün Kaya, 2016b, s. 272-274.

yılları arasında yaşamıştır. Suda da imparator Nerva zamanında yaşadığı ve Tyanalı Apollonios'un³ çağdaşı olduğu yer almaktadır⁴. İyi bir aileden gelmekte olup Asia Eyaletinin imparator kültü başrahibi (ὁ ἀρχιερεύς)⁵ görevini yerine getirmiştir. Philostratos bu görevin oldukça prestijli bir görev olduğunu ve Skopelianos'un aile boyu tüm soyunun bu görevi yerine getirdiğini belirtmektedir. Bu aktarımlardan Skopelianos'un ekonomik durumu iyi olan toplumun önde gelen bir aileden geldiği anlaşılmaktadır⁶.

Toplumun önde gelen ailesinin bir üyesi olarak yaşadığı dönemin kültürel ve toplumsal yapısının gereği iyi bir eğitim almıştır. II. Sofistik Dönemin kurucularından ve zamanın da önemli sofistlerinden biri olan Smyrnalı Niketes'in öğrencisi olmuştur. Kariyerine Klazomenai'da değil, II. Sofistik Dönemde önemli eğitim merkezinden biri olan Smyrna kentinde devam etmiş ve Smyrna'da bir okul açmıştır. Philostratos'tan okuluna farklı kentlerden pek çok öğrencinin eğitim almak için akın ettiği öğrenilmektedir. Bu da Skopelianos'un şöhretini ve ününü, sofistlik alanda ne kadar başarılı olduğunu göstermektedir. Hitabet konusunda ve doğaçlama konuşmada

³ İS. I. yüzyılda yaşamış yeni-Pythagorasçı Tyanalı filozoftur. Yaşamıyla ilgili mistik hikâyeler anlatılmaktadır. Bkz. Philostr. *VA.*; Mead, 1901; Groves, 1908; Dzielska, 1986; Aka-lın, 2015.

⁴ Suda *Lex.* σ 655 s.v. Σκοπελιανός.

⁵ ὁ ἀρχιερεύς dini işleriyle ilgili kentlerin en önemli ve prestijli memuriyetidir. Bu görev hem kent düzeyinde hem de eyalet düzeyinde gerçekleştirilmektedir. Oldukça masraflı bir görev olduğundan kentlerin en soylu ve zengin kişileri tarafından üstlenilmektedir (Bowersock, 1965, 112; Price, 1984, s. 63). Skopelianos dışında *arkhiereus* (başrahip) görevini; retor ve sofist Claudius Aurelius Zelos (Aphrodisias), sofist Marcus Flavius Antonius Lysimakhos (Aphrodisias), retor Marcus Antonius Meleagros (Alabanda), filozof L. Septimius Tryphon (Pergamon), retor Tiberius Claudius Polemon (Kibyra), retor ve avukat Aurelius Annianus (Thyateira); retor Aurelius Athenaios (Ephesos/Pergamon/Thyateira), filozof Lucius Flavius Hermokrates (Pergamon), retor Aurelius Septimius Apollonios (Sardes), sofist Euodianos (Smyrna), retor Pomponius Cornelius Lollianus Hedianos (Smyrna), retor Sellius Sula (Philadelphieia), retor Tiberius Claudius Frontonianus (Melos/Ephesos), sofist Herakleides (Iykie), filozof G. Aelius Flavianus Sulpicius (Ankyra) üstlenmiştir. Bkz. Akgün Kaya, 2016b, s. 120-125, 206-215.

⁶ II. Sofistik Dönem'deki sofistlerin büyük bir çoğunluğu iyi ailelerden gelmekteydi. Antik dönemde eğitim oldukça pahalı olduğundan toplumun zengin sınıfı bu eğitimleri elde edebiliyordu. II. Sofistik Dönem'deki bazı sofist ve hatiplerin derslerinden aldıkları ücretler bunu bir kez daha kanıtlamaktadır. Bkz. Akgün Kaya, 2016b, s. 54-102.

muazzam bir yeteneğe sahiptir. Asia Eyaleti adına imparator Domitianus' a elçi olarak gönderildiğinde elde ettiklerinden imparatoru derinden etkileyen bir savunma yaptığı anlaşılmaktadır. İmparator Domitianus, Asia halkının ayaklanmasının nedeni olarak şarabı gördüğü için üzüm bağlarının sökülmesini emreder ve yeni asmaların dikilmesini yasaklar. Üzüm, şarap Anadolu halkının önemli bir geçim kaynağı olduğundan halk, imparatoru kararından caydırmak için Roma'ya bir elçi göndermeye karar verir. Bu gibi elçilik görevlerinde kentler, kuvvetli hitabet yeteneğine sahip ünlü, başarılı sofist ve hatipleri varsa kendilerini şanslı görürlerdi ve bu kişileri elçi olarak tayin ederlerdi. Hitabette konusunda yetenekli olan sofist, hatip ve filozoflar bu elçilik görevlerinde kentleri için imparatorun muazzam hediyeleri elde edebiliyorlardı⁷. Skopelianos da bu elçilik görevinin sonunda imparatoru asma bahçelerinin sökülmesi kararından vazgeçirmiş ve üstüne asma dikmeyen kişilerin cezalandırılacağı bir kararla kentine dönmeyi başarmıştır (Philostr. *VS.* 520.13-521).

Philostratos, Skopelianos'un doğduğu andan itibaren etrafında meydana gelen kötü olaylardan herhangi bir zarar görmeden kurtulduğu için

⁷ Sofist, hatip ve filozoflar zamanlarının en iyi eğitimini alan kişiler olarak söylev konusunda ve insanları ikna etme sanatında oldukça başarılıydılar. Bundan dolayı da kentin bir sorun olduğunda savunulması gerektiğinde ve ya imparatora elçi gönderildiğinde ilk akla gelen kişilerdirler. Epigrafi belgelerden ve antik kaynaklar aracılığıyla Skopelianos dışında başka kişilerin de elçilik görevi yaptığı tespit edilmektedir. Prusa kenti adına sofist Dion Khrysostomos, MS. 99/100'de imparator Traianus'a gönderilen bir heyete liderlik etmiştir (Dio 45). Sofist Aristides MS 177'de depremle yerli bir olan Smyrna adına imparator Marcus Aurelius'a sadece bir mektup yazarak kentin imarı için yardım elde etmiştir (Ael. Ar. Orat. 18; 19; 20; Cass. Dio 72. 32. 3; Philostr. *VS.* 582. 10, 583. 11). Zamanın oldukça güçlü ve ünlü bir sofist olan Polemon hitabet yeteneği sayesinde İmparator Hadrianus'tan Ephesos kenti için muazzam hediyeleri almayı başarmıştır: Kent için 10 milyon *drakhmai*, gymnasium, ikinci neokoros'luk, bir atölye, theologlar, hymnodos'lar, 1.500.000 *denarii* bunlardan bazıları (Petzl, 1987, II, 1, no. 697; IGR IV 1431; Philostr. *VS.* 531). Ayrıca, Seleukeia hatip Aleksandros (Philostr. *VS.* 570-576), Tyroslu Paulos (Suda Lex. π 809 s.v. Παῦλος), Atinalı Apollonios (Philostr. *VS.* 600-601), hatip Diotrephes (SEG 31 899), sofist Byzantiumlu Marcus (Philostr. *VS.* 528-530), filozof Marcus Aurelius Diodoros Kallimedes (MAMA VIII 4996), Atinalı sofist Nikagoras (Suda Lex. v 373 s.v. Νικαγόρας; Bowie, 1982, s. 55) ve sofist Publius Anteius Antiochos (PIR² A 730) da kentleri adına elçilik görevleri yerine getirmişlerdir. Bu elçilik görevleriyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Akgün Kaya 2016b, 194-198.

tanrısal bir güç tarafından korunduğunu ima etmekte, doğuştan bir takım yeteneklerle donatılmış olduğunu dile getirmekte ve doğaçlama konuşmalarda muazzam bir şekilde başarılı olduğunu vurgulamaktadır. Söylevlerinde neşeli, esprili ve coşkulu bir tarzı vardır. Sadece söylevler vermekle yetinmemiş, tarihi konularla ve şiirle de ilgilenmiştir. Yazdığı epik şiir retorik eğitimlerde kullanılmıştır (Hernández, 2011, s. 458). Ünü yaşadığı kentin sınırlarını aşmış, bu sayede Atinalı ünlü sofist Herodes'in öğretmenliğini yapmıştır. Bunun dışında Smyrna'da açtığı okulda da farklı kentlerden gelen gençlerin eğitiminden de sorumlu olmuştur. Pek çok takipçisi olmakla beraber zamanın bazı kişileri tarafından eleştirilmiş, tarzı abartılı bulunmuş ve karalamalara da maruz kalmıştır. Aşağıda Philostratos'un βίου σοφιστῶν (*Sofistlerin Yaşamı*) adlı eserinden yapılan çeviri hem Skopelianos'un hayatı ve eğitimiyle ilgili bilgiler sunarken hem de II. Sofistik Dönemin ruhunu kavramaya da yardımcı olmaktadır.

Sofistlerin Yaşamı / Bioi Sophistōn

Philostratos

Çeviren: Elif Akgün-Kaya**I. 514**

κα'. (1) Ὑπὲρ Σκοπελιανοῦ τοῦ σοφιστοῦ διαλέξομαι καθαψάμενος πρότερον τῶν κακίζειν αὐτὸν πειρωμένων, ἀπαξιούσι γὰρ δὴ τὸν ἄνδρα τοῦ τῶν σοφιστῶν κύκλου διθυραμβώδη καλοῦντες καὶ ἀκόλαστον καὶ πεπαχυσμένον. (1.515) ταυτὶ περὶ αὐτοῦ λέγουσιν οἱ λεπτολόγοι καὶ νωθροὶ καὶ μηδὲν ἀπ' αὐτοσχεδίου γλώττης ἀναπνέοντες· φύσει μὲν γὰρ ἐπίφθονον χρῆμα ἄνθρωπος διαβάλλουσι γοῦν τοὺς μὲν εὐμήκεις οἱ μικροί, τοὺς δὲ εὐειδεῖς οἱ πονηροὶ τὸ εἶδος, τοὺς δὲ κούφους τε καὶ δρομικοὺς οἱ βραδεῖς καὶ ἑτερόποδες, τοὺς θαρσαλέους οἱ δειλοὶ καὶ οἱ ἄμουσοι τοὺς λυρικοὺς, τοὺς δ' ἄμφι παλαιστραν οἱ ἀγύμναστοι, καὶ οὐ χρῆθ' ἠθαυμάζειν, εἰ πεπηδημένοι τὴν γλῶτταν τινες καὶ βοῦν ἀφωνίας ἐπ' αὐτὴν βεβλημένοι καὶ μήτ' ἂν αὐτοὶ τι ἐνθυμηθέντες μέγα, μήτ' ἂν ἐνθυμηθέντος ἑτέρου ξυμφήσαντες διαπτύοιεν τε καὶ κακίζοιεν τὸν ἑτοιμότετα δὴ καὶ θαρραλεώτατα καὶ μεγαλειότατα τῶν ἐφ' ἑαυτοῦ Ἑλλήνων ἐρμηνεύσαντα. ὥς δὲ ἠγνοήκασιν τὸν ἄνδρα, ἐγὼ δηλώσω, καὶ ὅποιον αὐτῶ καὶ τὸ τοῦ οἴκου σχῆμα.

I. 514

21 (1) İlk on dil uzatmaya kalkanlara haddini bildirip ardından sofist Skopelianos'tan bahsedeceğim; çünkü onlar bu şahsı dithyrambos'a uygun, ölçüsüz ve kalın kafalı olarak adlandırarak sofistler camiasına layık görmüyorlar. (1.515) Onun hakkında bunları safсатаcılar, tembeller ve hırz cevap bir dile sahip olmayanlar söylüyorlar; çünkü insan doğası bakımından kıskançlığa meyilli bir varlıktır. Şüphesiz kısalar uzunları; görünüş bakımından çirkinler güzelleri; yavaşlar ve topallar atikleri ve hızlı koşanları; korkaklar cesurları ve müziğe yeteneği olmayanlar lyra çalanları ve spora yatkın olmayanlar *palaestrada* egzersiz yapanları kötülerler. Bu ne-

denle dili bağı olan ve onun üzerine sessizlik öküzüni oturtan bazıları ve ne herhangi bir büyük düşünce tasavvur edebilenler ne de büyük düşünceler tasarlayan bir başkasına sempati duyabilenler; kendini çağdaşı Helenler içinde sözcüklerle en ateşli, en korkusuz ve en mükemmel şekilde sözcüklerle ifade eden bu kişiyi (Skopelianos) aşağılar ve de küçümserlerse buna şaşırılmak gerekir. Onlar bu zatı yakından tanımadıklarından ben onun nasıl bir karaktere ve aile yapısına sahip olduğunu (size) göstereceğim.

(2) Ἀρχιερεὺς μὲν γὰρ ἐγένετο τῆς Ἀσίας αὐτός τε καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ παῖς ἐκ πατρὸς πάντες, ὁ δὲ στέφανος οὗτος πολὺς καὶ ὑπὲρ πολλῶν χρημάτων. δίδυμός τε ἀποτεχθεὶς ἄμφω μὲν ἦστην ἐν σπαργάνοις, πεμπταίων δὲ ὄντων κεραυνῷ μὲν ἐβλήθη ὁ ἕτερος, ὁ δὲ οὐδεμίαν ἐπιρῶθη τῶν αἰσθήσεων ζυγκατακείμενος τῷ βληθέντι. καίτοι τὸ τῶν σκηπτῶν πῦρ οὕτω δριμύ καὶ θειῶδες, ὡς τῶν ἀγγοῦ τοὺς μὲν ἀποκτείνειν κατ' ἐκκληζῖν, τῶν δὲ ἀκοάς τε καὶ ὀφθαλμοὺς σίνεσθαι, τῶν δὲ ἐς τοὺς νοῦς ἀποσκήπτειν. ἀλλ' οὐδενὶ τούτων ὁ Σκοπελιανὸς ἦλω, διετελέεσε γὰρ δὴ καὶ ἐς γῆρας βαθὺ ἀκέραιός τε καὶ ἄρτιος. τουτὶ δὲ ὁπόθεν θαυμάζω, δηλῶσαί σοι βούλομαι· ἐδείπνουν μὲν κατὰ τὴν Λῆμνον ὑπὸ δρυὶ μεγάλην θεριστὰ ὀκτῶ περὶ τὸ καλούμενον Κέρας τῆς νήσου, τὸ δὲ χωρίον τοῦτο λιμὴν ἐστίν (1.516) ἐς κεραίας ἐπιστρέφων λεπτάς, νέφους δὲ τὴν δρυὸν περισχόντος καὶ σκηπτοῦ ἐς αὐτὴν ἐκδοθέντος ἢ μὲν ἐβέβλητο, οἱ θεριστὰ δὲ ἐκκλήξεως αὐτοῖς ἐμπεσοῦσης, ἐφ' οὗπερ ἔτυχεν ἕκαστος πράττων, οὕτως ἀπέθανεν, ὁ μὲν γὰρ κύλικα ἀναιρούμενος, ὁ δὲ πίνων, ὁ δὲ μάττων, ὁ δὲ ἐσθίων, ὁ δὲ τι ποιῶν τὰς ψυχὰς ἀφῆκαν ἐπιτεθυμμένοι καὶ μέλανες, ὥσπερ οἱ χαλκοὶ τῶν ἀνδριάντων περὶ τὰς ἐμπύρους τῶν πηγῶν κεκαπνισμένοι. ὁ δὲ οὕτω τι οὐκ ἄθει ἐτρέφετο, ὡς διαφυγεῖν μὲν τὸν ἐκ τοῦ σκηπτοῦ θάνατον, ὃν μηδὲ οἱ σκληρότατοι τῶν ἀγροίκων διέφυγον, ἄτρωτος δὲ μείναι τὰς αἰσθήσεις καὶ τὸν νοῦν ἔτοιμος καὶ ὕπνου κρείττων, καὶ γὰρ δὴ καὶ τὸ νωθρὸν αὐτοῦ ἀπῆν.

(2) Çünkü hem bizzat kendisi hem de babadan oğula bütün ataları Asia'nın başrahibi (*arkhiereus*) oldu, bu taç pek çok servetten bile üstündür. İkiz olarak dünyaya geldiğinden, iki bebek (aynı) kundaktaydılar, henüz beş günlüklerken ikizlerden biri yıldırımla çarpıldı, diğeri ise üzerine yıldırım düşenle birlikte yatıyor olmasına rağmen hiçbir duyusundan hasar görmedi.

Yıldırımların ateşi yakındakilerden bazılarını çarpmanın etkisiyle öldürecek, bazılarının ise duyma yetisini ve gözlerini tahrip edecek, bazılarının da bilinçlerine zarar verecek kadar şiddetli ve kükürtlü olsa da Skopelianos bunlardan hiçbirine yakalanmadı. Zira ihtiyarlayıncaya kadar da oldukça sağlıklı ve engelsiz bir yaşam sürdürdü. Buna neden bu kadar şaşırdığımı size açıklamak istiyorum: Bir zamanlar Lemnos'ta adanın Boynuz'u (Keras) olarak adlandırılan mevkii civarında - dar boynuzlara doğru kıvrılan bir limandır-büyük bir meşe ağacının altında sekiz orakçı yemeklerini yiyorlardı. (1.516). Derken ağacın üzerini bir bulut sarıp üzerine bir yıldırım düşünce ağaç yok oldu, orakçılar ise üzerlerine yıldırım düştüğünde her biri her ne yapıyorsa onu yaptığı sırada; biri kadeh kaldırırken, biri içerken, biri hamur yoğururken, biri yemek yerken, diğeri de herhangi bir şey yapar ken öldüler ve kaplıcaların yakınında isle karamış heykellerin bronzları gibi kavrulmuş ve karmış bir şekilde hayatlarını yitirdiler. Skopelianos ise son derece dayanıklı köylülerin bile kaçamadığı yıldırım kaynaklı ölümden kurtulacak, duyuları zarar görmeden kalacak, zihnen hep faal ve uykuya galip gelecek denli tanrıların koruması altında büyüdü; üstelik tembellik de ondan hep uzak oldu.

(3) Ἐφοίτησε δὲ τοὺς ῥητορικοὺς τῶν λόγων παρὰ τὸν Σμυρναῖον Νικήτην μελετήσαντα μὲν ἐπιφανῶς, πολλῶ δὲ μεῖζον ἐν δικαστηρίοις πνεύσαντα. δεομένων δὲ τῶν Κλαζομενίων τὰς μελέτας αὐτὸν οἴκοι ποιεῖσθαι καὶ προβήσεσθαι τὰς Κλαζομενῶν ἐπὶ μέγα ἡγουμένων, εἰ τοιοῦτος δὴ ἀνήρ ἐμπαιδεύσοι σφίσι, τουτὶ μὲν οὐκ ἀμύσως παρητήσατο τὴν ἀηδὸνα φήσας ἐν οἰκίσκῳ μὴ ἄδειν, ὥσπερ δὲ ἄλσος τι τῆς ἑαυτοῦ εὐφωνίας τὴν Σμύρναν ἐσκέψατο καὶ τὴν ἡχὴ τὴν ἐκεῖ πλείστου ἀξίαν φήθη. πάσης γὰρ τῆς Ἰωνίας οἷον μουσείου πεπολισμένης ἀρτιωτάτην ἐπέχει τάζην ἢ Σμύρνα, καθάπερ ἐν τοῖς ὄργανοις ἢ μαγάς.

(3) Göz alıcı bir hatip olmakla birlikte, duruşmalarda daha çoşkulu bir hitabet sergileyen Smyrnalı Niketes'in¹ hitabet derslerini takip etti. Kla-

¹ Philostratos'a göre Smyrnalı sofist Niketes hitabet sanatının kurucusudur. Smyrna'da harika bir adam ve muhteşem bir hatip olarak yüksek onurlara layık görülmüştür. Hukuki konularda oldukça başarılı bir avukat olmakla birlikte sofistlik konularla ilgilendiği zaman da bir sofist olarak en iyisini yapmıştır. Bkz. Philostr. *V.S.* 511-513.

zomenai halkı, eğer böyle (yetenekli) bir adam onlar arasında ders verirse Klazomenai'ın gelişeceğini düşünerek ondan kendi memleketinde ders vermesini rica edince, “bülbülün kafeste şarkı söylemediğini” söyleyerek bu daveti nazikçe reddetti. Deyim yerindeyse Smyrna'yı kendi ezgisinin bir tür korusu olarak gördü ve en büyük değere oradaki yankının layık olduğunu düşündü. Çünkü bütün Ionia adeta bir museion gibi kurulmuş olmasına rağmen Smyrna müzik aletlerindeki eşik gibi en önemli konuma sahipti.

(4) Αἱ δὲ αἰτίαι, δι' ἃς ὁ πατήρ ἐξ ἡμέρου τε καὶ πρᾶου χαλεπὸς αὐτῷ ἐγένετο, λέγονται μὲν ἐπὶ πολλὰ, καὶ γὰρ ἡ δεῖνα καὶ ἡ δεῖνα καὶ πλείους, ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀληθεστάτην δηλώσω· μετὰ γὰρ τὴν τοῦ Σκοπελιανοῦ μητέρα γυναῖκα ὁ πρεσβύτης ἤγετο ἡμίγαμόν τε καὶ οὐ κατὰ νόμους, ὁ δὲ ὀρῶν (1.517) ταῦτα ἐνουθέτει καὶ ἀπῆγεν, τουτὶ δὲ τοῖς ἐξώροις ἀηδές. ἡ δ' αὖ ζυνεθίθει κατ' αὐτοῦ λόγον, ὡς ἐρῶντος μὲν αὐτῆς, τὴν διαμαρτίαν δὲ μὴ καρτεροῦντος. ζυνελάμβανε δὲ αὐτῆ τῶν διαβολῶν καὶ οἰκέτης τοῦ πρεσβύτου μάγειρος, ᾧ ἐπωνυμία Κύθηρος, ὑποθωπεύων, ὡσπερ ἐν δράματι, τὸν δεσπότην καὶ τοιαυτὶ λέγων· “ὦ δέσποτα, βούλεται σε ὁ υἱὸς τεθνάναι ἤδη, οὐδὲ τὸν αὐτόματον καὶ μετ' οὐ πολὺ θάνατον ἐνδιδοὺς τῷ σῷ γήρα, ἀλλὰ καὶ αὐτουργῶν μὲν τὴν ἐπιβουλήν, μισθοῦμενος δὲ καὶ τὰς ἐμὰς χεῖρας. ἔστι γὰρ αὐτῷ φάρμακα ἀνδροφόνᾳ ἐπὶ σέ, ὧν τὸ καιριώτατον κελεύει με ἐμβαλεῖν ἐς ἓν τι τῶν ὄψων ἐλευθερίαν τε ὁμολογῶν καὶ ἀγροὺς καὶ οἰκίας καὶ χρήματα καὶ πᾶν ὃ τι βουλοίμην ἔχειν τοῦ σοῦ οἴκου, καὶ ταυτὶ μὲν πειθομένῳ εἶναι, ἀπειθοῦντι δὲ μαστίγωσίν τε καὶ στρέβλωσιν καὶ παχείας πέδας καὶ κύφωνα βαρύν.” καὶ τοιοῖσδε θωπεύμασι περιελθὼν τὸν δεσπότην τελευτῶντος μετ' οὐ πολὺ καὶ πρὸς διαθήκαις ὄντος γράφεται κληρονόμος, υἱὸς τε προσρηθεὶς καὶ ὀφθαλμοὶ καὶ ψυχὴ πᾶσα. καὶ οὐχὶ ταυτὶ χρὴ θαυμάζειν, ἐπεὶ πρεσβύτην ἐρῶντα ἔθελξεν ἴσως που καὶ παραπαίοντα ὑπὸ ἡλικίας καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐρᾶν –καὶ γὰρ διὴ καὶ νέοι ἐρῶντες οὐκ ἔστιν ὅστις αὐτῶν τὸν ἑαυτοῦ νοῦν ἔχει– ἀλλ' ὅτι καὶ τῆς τοῦ Σκοπελιανοῦ δεινότητος τε καὶ τῆς ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀκμῆς κρείττων ἔδοξεν ἀγωνισάμενος μὲν περὶ τῶν διαθηκῶν πρὸς αὐτόν, ἀντεκτείνας δὲ τῆ ἐκείνου δεινότητι τὸν ἐκείνου πλοῦτον· ἀπαντῶν γὰρ τῆς οὐσίας καὶ

μισθοῦμενος ὑπερβολαῖς χρημάτων γλώττας ὁμοῦ πάσας καὶ δικαστῶν ψήφους πανταχοῦ τὴν νικῶσαν ἀπηνέγκατο, ὅθεν ὁ Σκοπελιανὸς τὰ μὲν Ἀναξαγόρου μηλόβοτα εἶναι, τὰ δὲ αὐτοῦ δουλόβοτα ἔλεγεν. ἐπιφανῆς δὲ καὶ τὰ πολιτικὰ ὁ Κύθηρος γενόμενος γηράσκων ἤδη καὶ τὴν οὐσίαν ὀρῶν ὑποδιδούσαν καταφρονούμενός τε ἱκανῶς καὶ που καὶ πληγὰς λαβὼν πρὸς ἄνδρός, ὃν χρήματα ἀπαιτῶν ἐτύγχανεν, ἰκέτης τοῦ Σκοπελιανοῦ γίνεται μνησικακίαν τε αὐτῷ παρεῖναι καὶ ὀργὴν ἀπολαβεῖν τε τὸν τοῦ πατρὸς οἶκον ἀνέντα μὲν αὐτῷ μέρος τῆς οἰκίας πολλῆς οὕσης, ὡς μὴ ἀνελευθέρως ἐνδιαίτησεται, συγχωρήσαντα δὲ ἀγροὺς δύο τῷ ἐπὶ θαλάττῃ. καὶ Κυθήρου οἶκος ἐπωνόμασται νῦν ἔτι τὸ μέρος τῆς οἰκίας, ἐν ᾧ κατεβίω. ταυτὶ μὲν, ὡς μὴ ἀγνοεῖν αὐτά, συνιέναι δὲ κάκ τούτων, ὅτι οἱ ἄνθρωποι μὴ θεοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀλλήλων παίγνια.

(4)) Babasının hem anlayışlı hem de kibar davranışının ardından ona sert davranmaya başlamasının nedenleri bazen şu, bazen bu, bazen de birçok olmak üzere farklı şekillerde anlatılıyor. Fakat ben en doğru nedeni açıklayacağım: Skopelianos'un annesinin (ölümünden) sonra yaşlı adam bir kadını yasal eş olarak değil de odalık olarak eve getirdi. Skopelianos da bu olanları fark ettiğinde babasına çıkıştı ve onu vazgeçirmeye (çalıştı). Bu da evlilik yaşını geçmiş yaşlılar için hoş olmayan bir şeydi. Bunun üzerine kadın ona karşı, Skopelianos'un kendisine âşık olduğu, reddedilmeye katlanamadığı şeklinde bir hikâyeyi uydurdu. Yaşlı adamın, Kytheros adıyla anılan ev kölesi aşçısı, iftiralarda kadına yardım etti. Kytheros sanki bir gösterinin içindeymiş gibi efendisini iltifatlara boğduktan sonra şunları söyledi: “Ey efendi, oğlun yaşlılığında doğal ve uzak olmayan bir ölüme izin vermeyip bilakis benim ellerimi de satın alıp bizzat kendisi bir komplot tertip ederek senin hemen ölmeni istiyor; çünkü senin için öldürücü ilaçlara sahip. Pişirdiğim yemeklerden bir tanesinin içine ilaçların en ölümcül olanını koymamı emrediyor. Ona itaat etmem halinde özgürlük, tarlalar, evler, para ve senin evinden sahip olmak istediğim her ne varsa alma sözü verirken, reddedersem ise kırbaç, işkence, kalın zincirler ve de ağır boyunduruk cezası vaad etmekte.” Bu şekilde yalan dolanla efendisini kandırdıktan sonra üzerinden çok geçmeden (efendi) ölürken vasiyetiyle iştiğal edip

(köleyi) hem oğlu hem gözü hem de tüm ruhu olarak adlandırarak mirasçısı atadı. Ancak kölenin, yaşlılıktan ve aşk tutkusundan dolayı aptal ve âşık yaşlı bir adamı bu şekilde kandırmasına şaşırılmamak gerekir –zira gençler arasında bile kendi aklına sahip her kim varsa âşık olduğunda aklına sahip olamaz– ancak Skopelianos’un söylevdeki doğal yeteneğine ve mahkemelerdeki başarısına rağmen, köle miras nedeniyle onunla mahkemede savaştığı zaman Skopelianos’un servetiyle söylevdeki doğal yeteneğini etkisiz hale getirerek ondan daha çok itibar elde etti. Çünkü servetinin büyük bir bölümün feda ederek ve jüri üyelerinin aynı anda bütün dillerini ve oylarını devasa meblağlarla satın alarak her yerde tam bir zafer kazandı. Bundan dolayı Skopelianos, Anaksagoras’ın mülkünün koyunların otlağı (merası) olduğu yerde, kendisinin mal varlığının ise bir kölenin merası olduğunu söyledi. Kytheros kamusal işlerde ünlü olduktan sonra şimdi yaşlandığında ve mal varlığının azaldığını gördüğünde, oldukça küçümsendiğinde ve bir yerde de parasını geri almaya uğraştığı bir adamdan darbeler aldığına, onunla ilgili kötü hatıralarına hem de öfkesine bir son vermesi için ve özgür bir şekilde yaşayabilsin diye evin çok geniş olan kısmını ona bırakması, aynı zamanda deniz kenarındaki iki araziye de ona vermesi koşuluyla babasının servetini geri alması için Skopelianos’a yalvardı. Hayatının sona erdiği evin o kısmı bugün bile Kytheros’un evi olarak adlandırılmaktadır. Tüm bunları, insanların sadece tanrının değil aynı zaman da birbirlerinin de oyuncakları olduğunu bunlardan anlasınlar ve bu şeyleri bilmeyen kalmasın diye (anlattım).

(5) Σκοπελιανοῦ δὲ σπουδάζοντος ἐν τῇ Σμύρνῃ ξυμφοιτᾶν μὲν ἐς αὐτὴν Ἰωνᾶς τε καὶ Λυδοῦς καὶ Κᾶρας καὶ Μαίονας Αἰολέας τε καὶ τοὺς ἐκ Μυσῶν Ἑλληνας καὶ Φρυγῶν οὐπω μέγα, ἀγχίθυρος γὰρ τοῖς ἔθνεσι τοῦτοις ἡ Σμύρνα καιρίως ἔχουσα τῶν γῆς καὶ θαλάττης πυλῶν, ὁ δὲ ἦγε μὲν Καππαδόκας τε καὶ Ἀσσυρίους, ἦγε δὲ Αἰγυπτίους καὶ Φοίνικας Ἀχαιῶν τε τοὺς εὐδοκιμωτέρους καὶ νεότητα τὴν ἐξ Ἀθηνῶν ἄπασαν. δόξαν μὲν οὖν ἐς τοὺς πολλοὺς παραδεδώκει ῥαστώνης τε καὶ ἀμελείας, ἐπειδὴ τὸν πρὸ τῆς μελέτης καιρὸν ξυνηῆν ὡς ἐπὶ πολὺ τοῖς τῶν Συμυρναίων τέλεσιν ὑπὲρ τῶν πολιτικῶν, ὁ δὲ ἀπεχρῆτο μὲν καὶ τῇ φύσει λαμπρᾷ τε

οὔση καὶ μεγαλογνώμονι, καὶ τὸν μεθ' ἡμέραν καιρὸν ἦττον ἐσπούδαζεν, ἀυπνότατος δ' ἀνθρώπων γενόμενος

“ὦ νύξ”, ἔλεγε “σὺ γὰρ δὴ πλεῖστον σοφίας μετέχεις μέρος θεῶν”

Ξυनेργὸν δὲ αὐτὴν ἐποιεῖτο τῶν ἑαυτοῦ φροντισμάτων. λέγεται γοῦν καὶ ἐς ὄρθρον ἀποτεῖναι σπουδάζων ἀπὸ ἐσπέρας. Προσέκειτο μὲν οὖν ἅπασι ποιήμασι, τραγωδίας δὲ ἐνεφορεῖτο, ἀγωνιζόμενος πρὸς τὴν τοῦ διδασκάλου μεγαλοφονίαν— ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ μέρους ὁ Νικήτης σφόδρα ἐθαυμάζετο—ὁ δὲ οὕτω τι μεγαλοφονίας ἐπὶ μείζον ἤλασεν, ὡς καὶ Γιγαντίαν ξυνθεῖναι παραδοῦναι τε Ὀμηρίδαις² ἀφορμὰς ἐς τὸν λόγον. ὠμίλει δὲ σοφιστῶν μὲν μάλιστα Γοργία τῷ Λεοντίῳ, ῥητόρων δὲ (1.519) τοῖς λαμπρὸν ἠχοῦσιν. τὸ δὲ ἐπίχαρι φύσει μᾶλλον εἶχεν ἢ μελέτη, πρὸς φύσεως μὲν γὰρ τοῖς Ἴωνικοῖς τὸ ἀστεῖζεσθαι, τῷ δ' αὖ καὶ ἐπὶ τῶν λόγων τοῦ φιλόγελω περιῆν, τὸ γὰρ κατηφές δυσξέμβολόν τε καὶ ἀηδές ἠγεῖτο. παρήει δὲ καὶ ἐς τοὺς δήμους ἀνειμένῳ τε καὶ διακεχυμένῳ τῷ προσώπῳ, καὶ πολλῶ πλέον, ὅτε ξὺν ὀργῇ ἐκκλησιάζοιεν, ἀνιείς αὐτοὺς καὶ διαπραύνων τῇ τοῦ εἶδους εὐθυμίᾳ. τὸ δὲ ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἦθος οὔτε φιλοχρήματος οὔτε φιλολοῖδορος· προῖκα μὲν γὰρ ξυνετάττεν ἑαυτὸν τοῖς ὑπὲρ ψυχῆς κινδυνεύουσι, τοὺς δὲ λοιδορουμένους ἐν τοῖς λόγοις καὶ θυμοῦ τινα ἐπίδειξιν ἠγουμένους ποιεῖσθαι γραιδία ἐκάλει μεθύοντα καὶ λυτῶντα. τὰς δὲ μελέτας μισθοῦ μὲν ἐποιεῖτο, ὁ δὲ μισθὸς ἦν ἄλλος ἄλλου καὶ ὡς ἕκαστος οἴκου εἶχεν, οὔθ' ὥσπερ οἱ δεδιότες, ἀλλ' ὡς εἰκὸς ἦν τὸν ἀγωνιῶντα μὲν ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ δόξης, θαρροῦντα δὲ τῷ μὴ ἂν παρήει τε ἐς αὐτοὺς οὔθ' ὑπερφρονῶν καὶ σεσοβημένος, σφαλῆναι. διελέγετο δὲ ἀπὸ μὲν τοῦ θρόνου ξὺν ἀβρότῃ, ὅτε δὲ ὀρθὸς διαλέγοιτο, ἐπιστροφὴν τε εἶχεν ὁ λόγος καὶ ἔρωτο. καὶ ἐπεσκοπεῖτο οὐκ ἔνδον, οὐδ' ἐν τῷ ὀμίλῳ, ἀλλ' ὑπεξίων ἐν βραχεῖ τοῦ καιροῦ διεώρα πάντα. περιῆν δὲ αὐτῷ καὶ εὐφονίας, καὶ τὸ φθέγμα ἠδονὴν εἶχε τόν τε μηρὸν θαμὰ ἐπληττεν ἑαυτόν τε ὑπεγείρων καὶ τοὺς ἀκροωμένους. ἄριστος μὲν οὖν καὶ σχηματίσαι λόγον καὶ ἐπαμφοτέρως εἰπεῖν, θαυμασιώτερος δὲ περὶ τὰς ἀκμαιοτέρας τῶν ὑποθέσεων καὶ πολλῶ πλέον περὶ τὰς Μηδικάς, ἐν αἷς οἱ

² Bu kavramla ilgili tartışma için bk. Hernández 2011.

Δαρειοί τέ εἰσι καὶ οἱ Ξέρξαι, ταύτας γὰρ αὐτός τέ μοι δοκεῖ ἄριστα (1.520) σοφιστῶν ἐρμηνεύσαι παραδοῦναι τε τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἐρμηνεύειν, καὶ γὰρ φρόνημα ἐν αὐταῖς ὑπεκρίνετο καὶ κουφότητα τὴν ἐν τοῖς βαρβάροις ἦθεσιν. ἐλέγετο καὶ σείεσθαι μᾶλλον ἐν ταύταις, ὥσπερ βακχεύων, καὶ τινος τῶν ἀμφὶ τὸν Πολέμωνα τυμπανίζειν αὐτὸν φήσαντος λαβόμενος ὁ Σκοπελιανὸς τοῦ σκώμματος “τυμπανίζω μὲν”, εἶπεν “ἀλλὰ τῆ τοῦ Αἴαντος ἀσπίδι.”

(5) Skopelianos Smyrna’da ders verdiği zaman, İonialıların, Lydialıların, Kariyalıların, Maionialıların, Aiolislilerin, Mysia ve Phrygialı Hellenlerin oraya okuluna akın etmesi (şaşırtıcı değildir); çünkü Smyrna hem denizden hem de karadan uygun geçitlere sahip olduğundan bu insanlar için kapı komşusu gibidir. Ayrıca Skopelianos hem Kappadokialıları hem de Asurları çekti, aynı zamanda Mısırlıları ve Fenikelileri, tanınmış Akhialıları ve Atinalıların bütün gençlerini (Smyrna’ya) çekti. Dersinden önceki boş zamanını genellikle Smyrnalı magistratlarla (yöneticiler) politik konularla ilgili görüşmeler yaparak geçirmesi insanların çoğunda (derslerini) hafife aldığı ve savsakladığıyla ilgili bir kanının (oluşmasına) yol açtı. Ancak o var olan mükemmel ve parlak yeteneğinden yararlanırdı ve gün boyunca oldukça az çalışırdı. En az uyuyan insanlardan biri olarak ise şunları söyledi:

“*Ey gece, sen tanrıların arasında bilgelikten en fazla payı alansın.*”

Onu (geceyi) kendi edebi eserlerinin iş arkadaşı yaptığı ve en azından akşamdan şafak vaktine kadar çalışmalarını sürdürdüğü söylenir. Her halukarda bütün şiir türlerine kendini adadı; ancak öğretmenin muazzam hitabet yeteneğine karşı yarışırken tragedyayı tamamen kullandı. —çünkü bu tarzda Niketes³ fazlasıyla saygı görüyordu— Skopelianos bir Gigantia (Dev Savaşı Destanı) şiiri besteleyecek ve Homeros takipçilerine söyleve uygun konular sağlayacak kadar muazzam hitabet yeteneğinden çok daha ileriye gitti. Sofistlerden en çok Leontinoslu Gorgias’la, hatiplerden de (1.519) etkili sesleri olanlarla ilgilendi; ancak bu ihtişama (yeteneğe)

³ Bkz. yk. dipn. 3.

eğitimden ziyade doğuştan sahipti; çünkü İonialılar doğaları gereği nükteli konuşmaya sahiptiler. Onun söylevlerinde bile ondaki gülme arzusu (şaka) baskın çıkıyordu; çünkü aşırı ciddiliği kederli ve cansıkıcı kabul ediyordu. İnsanların karşısına dingin ve mutlu bir yüz ifadesiyle ve çok daha fazlasıyla çıkardı. Öfkeyle meclis toplantılarında tartıştıkları zaman, mizacımdan kaynaklanan neşesiyle insanları sakinleştirir ve yatıştırırdı. Mahkemelerde sergilediği karakter ne paragözdü ne de küfürbazdı; çünkü kendisi, hayatları tehlikede olanları ücretsiz bir şekilde savundu, söylevlerinde birbirlerine ağızlarını geleni söyleyerek (sövüp sayarak) tutku dolu söyleve öncülük ettiğini sanan kişileri ise sarhoşluk ve çılgınlık yapan yaşlı kadınlar olarak adlandırıyordu. Dersleri ücret karşılığında veriyordu; ancak herbirinin ücreti farklı oluyordu ve bu herbir öğrencinin sahip olduğu mülk miktarıyla orantılıydı. Dinleyicilerinin karşısına ne tepeden bakan küçümseyici ve böbürlenlen bir tavırla ne de kalabalık karşısında konuşmaya korkanlar gibi değil; aksine kendi ünü namına hevesle mücadele eden, başarısız olma ihtimalinin olmadığına da inanan birine yakışan bir şekilde çıkıyordu. Kürsüden konuşmasını nezaketle yaparken, ayakta durarak söylev verdiğinde ise söylevi hem coşkunluk kazanıyor hem de tutkulu oluyordu. Ne evde ne de kalabalık içinde (konuşmalarını) iyice düşünüp tasarlamazdı; aksine gözden kaybolup çok kısa süre içinde bütünü gözden geçirirdi. Aşırı aktif bir hayat yaşadı. Hem muazzam bir sestonuna hem de hoş bir telefuzaya sahipti. Kendisini ve dinleyicilerini çoşturmak için sık sık kalçasına vururdu. Söylevini mecazi anlatımlarla süslemede ve müphem bir şekilde konuşma yapmada ustaydı; ancak daha çok çaba gerektiği ren konuların ele alınışında ve hepsinden önemlisi de Dareios ve Kserkses’le ilgili bölümlerin olduğu Med tarihiyle ilgili çalışmalarda olağanüstüydü; çünkü bana göre, (1.520) Skopelianos bu çalışmaları betimlemede ve de betimlediklerini gelecek nesillere miras bırakmada diğer sofistler içerisinde en iyisiydi. Şu bir gerçek ki bu çalışmalarda barbarların karakterlerindeki kibri ve ciddiyetsizliği çarpıcı bir şekilde göstermekteydi. Bu zamanlarda, sanki Bakkhos kutlamalarında kendinden geçmiş biri gibi normalden daha çok sallanıp durduğu söylenirdi ve Polemon’un öğrencilerinden biri

ona büyük bir davul çaldığını söylediğinde, şakayı hemen kavrayıp “evet büyük bir davul çalıyorum” dedi; ancak Aias’ın kalkarıyla”.

(6) Skopelianos’un birçok imparatorluk elçilik görevi oldu. Elçilik yaptığı sırada bilinmeyen bir iyi talih de ona eşlik etti. Üzüm bağlarıyla ilgili olan elçilik görevi de en iyisiydi; çünkü bu elçilik görevi diğerlerinin çoğunda olduğu gibi sadece Smyrnalılar adına değil, Asia kentlerinin tamamı adına yapıldı. Bu elçiliğin gayesini açıklayacağım: İnsanlar şarabın etkisiyle ayaklanmaya kalkıştılarında, imparator (Domitianus)⁴ üzüm bahçelerinin Asia’da olmaması gerektiğine, derhal halihazırda yetiştirilmiş olan asma bahçelerinin sökülmesine, aynı zamanda bir daha da dikilmemesine karar verdi. Bu durumda kamu yetkisiyle bir elçiye ve kendi çıkarları için imparatoru cezbedebilecek Orpheus ya da Thamyris gibi bir adama ihtiyaçları vardı. Bundan dolayı vatandaşların tümü Skopelianos’u seçti. Skopelianos sadece asma dikme iznini değil; aynı zamanda da asma dikmeye karşı çıkanlara karşı cezalar elde ederek geri döndüğü için elçilik görevini büyük bir yararlılıkla başardı. Üzüm bağlarıyla ilgili bu olayda ne kadar büyük bir ün elde ettiğini konuşulanlar gösteriyor; çünkü söylevi en beğenilenler arasındaydı. Aynı zamanda söylevin hemen ardında olan şeyler de bunu gösteriyor; çünkü söyleve bağlı olarak hem imparator tarafından adedilen hediyeleri hem de pekçok övgü ve alkış elde etti. Ayrıca Skopelianos’un bilgeliğini arzulayan parlak gençler Ionia’ya kadar onu takip ettiler.

(6) Βασίλειοι δὲ αὐτοῦ πρεσβεῖαι πολλαὶ μὲν, καὶ γὰρ τις καὶ ἀγαθὴ τύχη ξυνηκολούθει πρεσβεύοντι, ἀρίστη δὲ ἢ ὑπὲρ τῶν ἀμπέλων· οὐ γὰρ ὑπὲρ Σμυρναίων μόνων, ὥσπερ αἱ πλείους, ἀλλ’ ὑπὲρ τῆς Ἀσίας ὁμοῦ πάσης ἐπρεσβεύθη. τὸν δὲ νοῦν τῆς πρεσβείας ἐγὼ δηλώσω· ἐδόκει τῷ βασιλεῖ μὴ εἶναι τῇ Ἀσίᾳ ἀμπέλους, ἐπειδὴ ἐν οἴνῳ στασιάζειν ἔδοξαν, ἀλλ’ ἐξηρῆσθαι μὲν τὰς ἡδὴ πεφυτευμένας, ἄλλας δὲ μὴ φυτεῦειν εἶτι.

ἔδει δὲ πρεσβείας ἀπὸ τοῦ κοινοῦ καὶ ἀνδρός, ὃς ἔμελλεν ὥσπερ Ὀρφεύς τις ἢ Θάμυρις ὑπὲρ αὐτῶν θέλξειν. αἰροῦνται τοίνυν Σκοπελιανὸν πάντες, ὃ δ’ οὕτω τι ἐκ περιουσίας ἐκράτει τὴν πρεσβείαν, ὡς μὴ μόνον τὸ ἐξεῖναι

4 Philost. *VA*. 6.42.

φυτεύειν ἐπανελεθεῖν ἔχων, ἀλλὰ καὶ ἐπιτίμια κατὰ τῶν μὴ φυτευόντων. ὡς δὲ ἠὺδοκίμησε τὸν ἀγῶνα τὸν ὑπὲρ τῶν ἀμπέλων, δηλοῖ μὲν καὶ τὰ εἰρημένα, ὁ γὰρ λόγος ἐν τοῖς θαυμασιωτάτοις, δηλοῖ δὲ καὶ τὰ ἐπὶ τῷ λόγῳ, δῶρων τε γὰρ ἐπ' αὐτῷ ἔτυχεν, ἃ νομίζεται παρὰ βασιλεῖ, πολλῶν τε προσρήσεών τε καὶ ἐπαίνων, νεότης τε αὐτῷ λαμπρὰ ζυνηκολούθησεν ἐς Ἴωνίαν σοφίας ἐρῶντες.

(7) Ἐπει δὲ Ἀθήνησιν ἐγένετο, ποιεῖται αὐτὸν (1.521) ξένον ὁ Ἡρώδου τοῦ σοφιστοῦ πατὴρ Ἀττικὸς θαυμάζων ἐπὶ ῥητορικῇ μᾶλλον ἢ τὸν Γοργίαν ποτὲ Θετταλοί. ὁπόσοι γοῦν τῶν πάλαι ῥητόρων ἐρμαῖ ἦσαν ἐν τοῖς τῆς οἰκίας δρόμοις, ἐκέλευε τούτους βάλλεσθαι λίθοις, ὡς διεφθορότας αὐτῷ τὸν υἷον. μειράκιον μὲν δὴ ἐτύγχανεν ὦν ὁ Ἡρώδης τότε καὶ ὑπὸ τῷ πατρὶ ἔτι, τοῦ δὲ αὐτοσχεδιάζειν ἦρα μόνου, οὐ μὴν ἐθάρρει γε αὐτό, οὐδὲ γὰρ τῷ Σκοπελιανῷ ζυγγεγονῶς ἦν ἐς ἐκεῖνό πω τοῦ χρόνου, οὐδ' ἦτις ἢ τῶν αὐτοσχεδίων ὀρμὴ γιγνώσκων, ὅθεν ἀσμένῳ οἱ ἐγένετο ἢ ἐπιδημία τοῦ ἀνδρός· ἐπειδὴ γὰρ λέγοντος ἤκουσε καὶ διατιθεμένου τὸν αὐτοσχέδιον, ἐπτερώθη ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἠτοιμάσθη, καὶ τὸν πατέρα δὲ ἦσαι διανοηθεὶς ἀπαγγέλλει οἱ μελέτην ἐς τὴν ιδέα τὸ ξένου. ὁ πατὴρ δὲ ἠγάσθη τε αὐτὸν τῆς μιμήσεως καὶ πεντακόσια ἔδωκεν αὐτῷ τάλαντα, ἔδωκε δὲ καὶ αὐτῷ τῷ Σκοπελιανῷ πεντεκαίδεκα, ὁ δὲ, ὅσαπερ ὁ πατὴρ, τοσαῦτα ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ δωρεᾶς προσέδωκεν αὐτῷ, ἔτι καὶ διδάσκαλον ἑαυτοῦ προσειπών. τουτὶ δὲ συνιέντι Ἡρώδου καὶ τῶν τοῦ Πακτωλοῦ πηγῶν ἦδιον.

(7) Skopelianos Atina'da bulunduğu sırada (1.521) sofist Herodes'in⁵ babası Attikos, Skopelianos'a hitabet yeteneğinden dolayı Thessalialıların bir zamanlar Gorgias'a⁶ duyduğu hayranlıktan daha çok hayranlık duyduğu için onu misafir etti. Oğlunu yozlaştırdıkları gerekçesiyle evinin portikolarında (sütunlu giriş) eski zaman retorlarına ait ne kadar büst varsa taşlarla yıkılmasını emretti. Herodes o zamanlarda babasına tabi olan genç bir delikanlıydı; fakat sadece doğaçlama konuşma yapmaya istekliydi; ancak bu konuda da yeter li özgüvene sahip değildi; çünkü o zamana kadar henüz ne doğaçlama konuşma konusunda Skopelianos'la çalışmıştı ne de doğaçlama

5 Philostr. *V.S.* 546-566; Akgün Kaya, 2016a, s. 231-265.

6 Philostr. *V.S.* 492-494.

konuşmalar için ne kadar çaba gerektiğini biliyordu. Bundan dolayı Skopelianos'un ziyareti onu memnun etti; çünkü konuşmasını ve doğaçlama bir konuşmaya başlamasını dinlediğinde, onun tarafından teşvik edildi ve hazırlandı. Babasını da mutlu etmeyi amaçlayarak misafirin tarzına yakın bir söylev verdi. Babası da bu taklit söylev için ona hayran oldu ve oğluna 500 *talanton*, Skopelianos'un kendisine ise 15 *talanton* verdi; fakat Herodes babasının verdiği kadar kendi hediyesinden o kadarını ek olarak Skopelianos'a verdi ve üstelik onu kendi öğretmeni olarak ilan etti. Herodes'ten bunu duymak onun için Paktolos'un⁷ kaynağından da daha değerliydi.

(8) Τὴν δὲ εὐτυχίαν, ἣ περὶ τὰς πρεσβείας ἐχρήτο, ζυμβάλλειν ἐστὶ καὶ τοῖσδε· ἔδει μὲν γὰρ τοῖς Σμυρναίοις τοῦ πρεσβεύσοντος ὑπὲρ αὐτῶν ἀνδρός, ἡ πρεσβεία δὲ ἦν ὑπὲρ τῶν μεγίστων. ὁ μὲν δὴ ἐγήρασκειν ἤδη καὶ τοῦ ἀποδημεῖν ἐξώρως εἶχεν, ἐχειροτονεῖτο δὲ ὁ Πολέμων οὐπω πεπρεσβευ-κῶς πρότερον. εὐξάμενος οὖν ὑπὲρ τῆς ἀγαθῆς τύχης ἐδεῖτο γενέσθαι οἱ τὴν τοῦ Σκοπελιανοῦ πειθῶ, καὶ περιβαλὼν αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας μάλα ἀστείως ὁ Πολέμων τὰ ἐκ Πατροκλείας ἐπεῖπεν τῷ ἀνδρὶ.

“δὸς δέ μοι ὅμοιον τὰ σὰ τεύχεα θωρηχθῆναι,

αἶ κ' ἐμὲ σοὶ ἴσκωσι⁸,”

καὶ Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Τυανεὺς ὑπερενεγκὼν σοφία τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τὸν Σκοπελιανὸν ἐν θαυμασίοις τάττει.

(8) Elçiliklerde sahip olduğu iyi talihi aşağıdaki olaylardan anlamak mümkündür: Smyrnalıların kendi yurttaşları adına elçilik yapacak birine ihtiyaçları oldu. Bu elçilik son derece önemli meseleler üzerinedir. Skopelianos ise ihtiyarlanmaktaydı ve yolculuk yapmak için çok yaşlıydı. Bunun üzerine daha önce hiç elçilik görevi yapmamış olmasına rağmen Polemon⁹

⁷ Lidya Bölgesinde bulunan Sart Çayı. Frigya Kralı Midas'ın bu çayda yıkanarak dokunduğu her şeyi altına çevirme özelliğinden kurtulduğuna ve çayın altın taşıdığına inanılıyor. Bkz. Prop. I. VI 31-32.

⁸ Hom. II. XVI. 40.

⁹ Polemon Smyrna'daki en ünlü sofistlerinden biridir. Bu elçilik görevini de çok başarılı bir şekilde yerine getirmiştir. Bkz. Philostr. VS. 530-545; Kaçar, 2014, s. 195-205; Akgün Kaya, 2016a, s. 231-265.

seçildi. Polemon iyi şans için dua ederken, Skopelianos'un ikna yeteneğinin kendisine de verilmesi için yalvardı ve *ekklesianın* (meclis) önünde onu kucaklayarak Patroklos'un başarılarından bazı dizeleri oldukça kibar bir şekilde onun için alıntıladi:

Zırhlarını omuzlarıma giymem için bana ver,

Belki beni sen sanarlar.

Bilgelik konusunda insan doğasını aşan Tyanalı Apollonios¹⁰, Skopelianos'u hayranlık duyulan insanlar arasına dahil eder.

Kaynakça

Antik Kaynakça

Ael. Ar. (=Aelius Aristeides, Orationes).

Orat. Dindorf, W. (Ed.) (1829). *Aristides*. Leipzig: Teubner.

Behr, C. A. (Ed.) (1986). *Publius Aelius Aristides, The Complete Works, vol. I. Orations I-XVI, with an appendix containing the fragments and inscriptions*. Leiden: Brill.

Behr, C. A. (Ed.) (1981). *Publius Aelius Aristides, The Complete Works, vol. II. Orations XVII-LIII*. Leiden: Brill.

Dio (=Dion Khryostomos, Orationes).

Arnim, J. (Ed.) (1893, 1896). *Dionys Prusaensis quem vocant Chrysostomum quae exstant omnia, vols. 1-2*. Berlin: Weidmann.

Hom. *Il.* (=Homeros, *Ilias*/Ιλιάδος).

Allen, T. W. (Ed.) (1931). *Homeri Ilias, vols. 2-3*. Oxford: Clarendon Press.

Homeros. *İlyada* (A. Erhat & A. Kadir, Çev.). İstanbul: Can Yayıncıları.

Philostr. (=Philostratos, ἐπιστολαὶ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέων).

Apoll. epist Kayser C. L. (Ed.) (1870). *Apollonii epistulae, Flavii Philostrati opera, vol. I*. Leipzig: Teubner.

Penella, R. J. (Ed.) (1979). *The letters of Apollonius of Tyana. A critical text with Prolegomena, translation and commentary*. Leiden: Brill.

Philostr. *VA.* (=Philostratos, Ἀπολλωνίου βίος τοῦ Τυανέως).

Kayser C. L. (Ed.) (1870). *Vita Apollonii*. Leipzig: Teubner.

¹⁰ Philostr. *VA.* I. 23.36; 24; Philostr. *Apoll. epist.* 19. Tyanalı Apollonios için ayrıca bkz. Dzielska, 1986; Groves, 1908.

Conybeare, F. C. (Ed.) (1980) *Philostratos, The Life of Apollonius of Tyana*. The Loeb Classical Library. London.

Philostr. *V.S.* (=Philostratos, βίοι σοφιστῶν).

Kayser C. L. (Ed.) (1871). *Vitae sophistarum*. Leipzig: Teubner.

Wright, W. C. (Ed.). (1961). *Philostratus and Eunapius, Lives of the Sophists*. The Loeb Classical Library. London: William Heinemann.

Prosdocimi, M. (Ed.) (1989). *Flavio Filostrato, Le Vite dei Sofisti*. Bologna: Ponte Nuovo.

Brodersen, K. (Ed.) (2014). *Philostratos, Leben der Sophisten*. Germany: Marixverlag.

Prop. (=Sextus Aurelius Propertius, *Elegiae*)

Lachmann, C. (Ed.) (1829). *Sex. Aurelii Propertii, Elegiarum*. Berlin: Georg Reimer

Suda Lex (=Suda, Lexicon/Λεξικόν).

Adler, A. (Ed.) (1928-1935). *Suidae Lexicon*. Leipzig: Teubner.

Modern Kaynakça

Akalın, K. H. (2015). Yeni Ahitteki Tyanalı Apollonius. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 7 (12), 220-244.

Akgün Kaya, E. (2016a). Roma İmparatorluk Dönemi'nde Doğu Kökenli Sofistler: Marcus Antonius Polemon ve L. Vibullius Hipparkhos Tiberius Claudius Attikos Herodes. A. V. Çelgin & N. E. Akyürek Şahin (Haz.), *Akron 12: Eskiçağ Yazıları* 9 (ss. 213–266). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Akgün Kaya, E. (2016b). *Anadolu'da II. Sofistik Dönem: Sofist, Retor ve Filozofların Kamusal Alandaki Etkinlikleri*, Doktora tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akgün Kaya, E. (2015). Philostratos: Sofist ve Biyografi Yazarı. A. V. Çelgin & N. E. Akyürek Şahin (Haz.), *Akron 9: Eskiçağ Yazıları* 7 (ss. 251–270). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Akgün Kaya, E. (2013). II. Sofistik Dönem: Yunan Kültürünün Yeniden Canlanması. A. V. Çelgin & N. E. Akyürek Şahin (Haz.), *Akron 7: Eskiçağ Yazıları* 5 (ss. 49–73). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Anderson, G. (1993). *The Second Sophistic: A Cultural Phenomenon in the Roman Empire*. London: Routledge.

Bowersock, G. W. (1969). *Greek Sophists in the Roman Empire*. Oxford: The Clarendon Press.

- Bowersock, G. W. (1965). *Augustus and the Greek World*. Oxford: Clarendon Press.
- Bowie, E. L. (1970). Greeks and their past in the Second Sophistic. *Past & Present* 46, 3–41.
- Bowie E. L. (1982). The Importance of Sophists. J. J. Winkler & G. Williams (Ed.), *Later Greek Literature* (ss. 29–59). Cambridge: Cambridge University Press.
- Bowie, E. & Elsner, J. (Ed.) (2009). *Philostratus*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dzielska, M. (1986). *Apollonius of Tyana in Legend and History* (P. Pienkowski, Çev.). Rome: L'Erma di Bretschneider.
- Groves, F. W. (1908). *Apollonius of Tyana, A Study of His Life and Times*. London: Grant Richards.
- Hernández, J. P. S. (2011). Scopelianus and the Homerids. Notes on Philostratus' Lives of the Sophists (VS1.21.518). *Mnemosyne* 64, 455-463.
- IGR. *Inscriptiones Graecae ad res Romanas pertinentes*.
- Kaçar, T. (2014). Kentlerden Yüce, İmparatorlara Eşit: Sofist ve Politikacı Olarak Laodikeialı Polemon. C. Şimşek (Haz.), *Laodikeia Çalışmaları 3. 10. Yılında Laodikeia (2003-2013 Yılları)* (ss. 195–205). İstanbul: Ege Yayınları.
- MAMA. *Monumenta Asiae Minoris Antiqua*.
- Mead, G. R. S. (1901). *Apollonius of Tyana, the Philosopher-Reformer of the First Century A.D.* London and Benares: Theosophical publishing society.
- Petzl, G. (1987). *Die Inschriften von Smyrna II, I*. Bonn.
- PIR: *Prosopographia Imperii Romani*.
- Price, S. R. F. (1984). *Rituals and Power: The Roman Imperial Cult in Asia Minor*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Puech, B. (2002). *Orateurs et Sophistes Grecs Dans Les Inscriptions D'époque Impériale*. Paris: Vrin.